

особистості важливо знати, що сформовані елементи моральної свідомості впливають на результати поведінки людини. Важливо дібрати такі методи діагностики, які не лише діагностують рівень розвитку окремих компонентів, а й їх узгодження між собою. Треба виявити здатність студентів ставити перед собою моральні питання, прагнення реалізувати свої персональні професійні цінності, здійснювати професійно-етичну рефлексію. Із цією метою було застосовано опитувальник А. Шострома «Особистість, що самоактуалізується», яка включає 13 шкал, яким відповідають певні запитання. Із-поміж запитань було відібрано лише ті, які відповідають потребам нашого дослідження (за шкалами: «Ціннісні орієнтації», «Підтримка», «Самоприйняття», «Синергійність» тощо) [7, с. 201].

Методику «Аналіз власних обмежень» [1] використовували для оцінки студентами власних обмежень (перешкод), які заважають дотриманню професійно-етичних норм у діяльності й поведінці. З урахуванням предмета нашого дослідження ми виділили сім груп таких обмежень: 1) невміння управляти собою (нездатність повною мірою використовувати свій час, енергію, уміння; нездатність протидіяти стресам сучасного життя), 2) невизначені особисті цінності (відсутність чіткого розуміння власних життєвих і професійних цінностей; наявність цінностей, які не відповідають сучасним вимогам до вчителя); 3) невизначені особисті цілі (відсутність ясності про цілі власного особистого й професійного становлення; наявність цілей, які не відповідають сучасним вимогам до вчителя фізичної культури); 4) відсутність прагнення до саморозвитку (відсутність налаштованості й сприйнятливості до нових ситуацій і можливостей для професійного самовдосконалення); 5) недостатність навичок вирішувати проблеми (відсутність стратегії, необхідної для прийняття рішення, здатності розв'язувати сучасні проблеми, а також впевненості для доведення справи до кінця); 6) недостатність творчого підходу (відсутність здатності генерувати нові ідеї; невміння використовувати нові ідеї); 7) невміння впливати на людей (нерозвинені здібності й уміння емпатії, перцепції, емоційно впливати на людей, відстоювати свою позицію в спілкуванні).

ВИСНОВКИ. Реалізація діагностичної програми виявлення рівнів етичної компетентності майбутніх учителів на різних етапах дослідження дозволила отримати об'єктивну оцінку етичних знань, умінь застосовувати ці знання в діяльності й спілкуванні, моральних цінностей, етичних суджень, оцінок і самооцінок, моральних почуттів студента, а також виділити, вивчити, передбачити нові проблеми й тенденції у формуванні досліджуваної якості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вудкок М. Раскрепощенный менеджер / М. Вудкок, Д. Френсис. – М., 1991. – 320 с.
2. Євдокимов В. Педагогічний експеримент : навч. посіб. [для студентів педагогічних ВНЗ] / В. Євдокимов, Т. Агапова, І. Гавриш, Т. Олійник. – Х. : ОВС, 2001. – 148 с.
3. Майоров А. Н. Теория и практика создания тестов для системы образования / А. Н. Майоров. – М. : Интеллект-центр. 2002. – 296 с.
4. Новиков Д. А. Статистические методы в педагогических исследованиях / Д. А. Новиков. – М. : МЗ-Пресс, 2004. – 160 с.
5. Образцов Л. И. Методы и методология психолого-педагогического исследования / Л. И. Образцов. – СПб. : Питер, 2004. – 268 с.
6. Подласый И. П. Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов : учеб. пособие [для вузов] / И. П. Подласый. – М. : Владос-Пресс, 2004. – 368 с.
7. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека: Модульный курс психологии. Модуль «Направленность» : лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы [для преподавателей и студентов] / В. А. Семиченко ; Центральный ин-т последипломного пед. образования. – К. : Милениум, 2004. – 520 с.
8. Чельшкова М. Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов : учеб. пособие / М. Б. Чельшкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.
9. Юсупов И. М. Исследование уровня эмпатийных тенденций [Электронный ресурс] / И. М. Юсупов. – Режим доступа : http://www.psy-files.ru/2006/11/28/issledovanie_urovnja_jempatijnykh_tendencij.html.
10. Rokeach M. The nature of human values / M. Rokeach. – New York, 1973. – P. 3–5.

Білоус Т.Л.

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ДО РОБОТИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

В статті наведені дані, що гарантують професійне спрямування фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в екстремальних умовах. *Ціль: виявити ефективність різних способів забезпечення професійного спрямування фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в екстремальних умовах. Матеріал: в дослідженні приймали 87 студентів 2 курсу Сумської філії ХНУВС, результати опитування, анкетування. Результати: встановлено, що педагогічний експеримент довів ефективність різних способів забезпечення професійної спрямованості фізичної підготовки, показано варіативність впливу різних шляхів забезпечення цієї готовності. Висновки: професійна спрямованість процесу фізичної підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах можливе в таких варіантах: 1. нових спецкурсів при застосуванні активних і професійних методів навчання; 2. нових модулів дисциплін, робочих програмах окремих навчальних дисциплін при застосуванні активних і професійних методів навчання; 3. виховній і позааудиторній роботі.*

Ключові слова: фізична підготовка, професійна готовність, професійна спрямованість, екстремальні умови, майбутні працівники ОВС.

Белоус Т.Л. Обеспечение профессионального направления физической подготовки будущих работников органов внутренних дел к работе в экстремальных условиях. Цель: обнаружить эффективность различных

методов забезпечення професійного напрямлення фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в екстремальних умовах. Матеріал: в дослідженні брали участь 87 студентів 2 курсу Сумського філіала Харківського національного університету внутрішніх справ, результати опитування, анкетування. Результати: встановлено, що педагогічний експеримент доказав ефективність різних способів забезпечення професійного напрямлення фізичної підготовки, показані варіативність впливу різних способів забезпечення цієї готовності. Висновки: професійна спрямованість процесу фізичної підготовки майбутніх працівників ОВД до роботи в екстремальних умовах можливо в таких варіантах: 1) нових спеціальних курсів при застосуванні активних і професійних методів навчання; 2) нових модулів дисциплін, робочих програм окремих навчальних дисциплін при застосуванні активних і професійних методів навчання; 3) виховної і позааудиторної роботи.

Ключеві слова: фізична підготовка, професійна готовність, професійна спрямованість, екстремальні умови, майбутні працівники ОВД, саморегуляція, прийоми самооборони

Bilous T. L. Ensuring the professional direction physical training of future law enforcement officers to work in extreme conditions. Purpose: To detect the effectiveness of different methods to provide professional direction of physical training future of law enforcement officers to work in extreme conditions. Material: the study took 87 students of 2nd year of Sumy branch of the Kharkov National University of Internal Affairs, results of a survey questionnaire. Results: revealed that pedagogical experiment proved the effectiveness of various ways to provide professional direction of physical training, shows the influence of the variation of different ways to ensure readiness. Conclusions: professional orientation process of physical training of future police officers to work in extreme conditions possible in the following ways: 1. The new special courses in the application of active and professional learning methods; 2. The new modules disciplines work programs of individual disciplines in the application of active learning methods and professional; 3. educational and extracurricular activities.

Key words: physical training, professional readiness, professional direction, extreme conditions, future workers of Internal Affairs self-regulation, self-defense techniques.

Вступ. Удосконалення існуючої системи підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ у ВНЗ МВС України у контексті вимог сьогодення вимагає підвищення якості фізичної підготовки, перш за все, в аспекті професійного спрямування її до роботи в екстремальних умовах. Дослідженням підвищення якості підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах вивчали такі науковці: (М. Логачов, В. Пліско, В. Розов, В. Андрюк, Н. Андреев, Я. Белік, М. Дьяченко), в останні роки різні аспекти проблеми досліджували (Д. Малєєв, Г. Яворська, П. Яременко та ін.). Однак питання вивчення професійного спрямування фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в екстремальних умовах залишаються недостатньо розглянутими. Професійна спрямованість підготовки – це насичення всього навчально-виховного процесу у ВНЗ МВС України в змісті, формах, методах засобами професії, наслідком чого є сформована готовність до професійної діяльності, задоволеність працею, її якістю, продуктивністю, засвоєння правил і норм професії, формування особистості майбутнього працівника ОВС і усвідомлення ним себе як професіонала. Як принцип юридичної педагогіки професійна спрямованість [6] означає необхідність професіоналізації всіх навчальних дисциплін, а також форм і методів підготовки майбутніх працівників ОВС. Особливого значення набуває професіоналізація дисциплін гуманітарного і соціально-економічного блоків, у т.ч. фізична підготовка. Про це свідчить закордонний досвід підготовки поліцейських у різних країнах, який доцільно адаптувати і до нашої системи підготовки у ВНЗ МВС України. У Німеччині підготовку майбутніх правоохоронців до роботи в екстремальних умовах в Академії Федеральної поліції включені: фізична підготовка, гірська підготовка, поглиблений тренінг у галузі професійної діяльності [13, с. 271]. В Угорщині та Австрії у Академії безпеки значна увага приділяється соціальній підготовці правоохоронців, роботі в надзвичайних ситуаціях різного характеру, правам людини, укріпленню здоров'я як необхідної умови для розвитку психічних і фізичних здібностей правоохоронців, боротьбі з тероризмом [13, с. 96]. З'ясовано, що чим вищий рівень акредитації навчального закладу, тим глибша підготовка до роботи в екстремальних умовах проводиться, до більшої кількості умов, на основі розвитку інтелекту, фізичної підготовки, навичок, тим більше гуманітарних та соціальних дисциплін на це спрямовується. Тобто маємо досвід професійної спрямованості в екстремальних умовах як через професіоналізацію змісту гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, у тому числі фізичної підготовки, так і через окремі інтегровані курси, окремі модулі навчальних дисциплін. У Російській Федерації в системі підготовки правоохоронців до роботи в екстремальних умовах акцент робиться на три ключових пункти досягнення виживання: високий рівень фізичної підготовленості; інтелектуально-психологічна готовність; вміння добре користуватися зброєю [11]. Це означає увагу до психічного, особистісного, психологічного, фізичного розвитку особистості працівника ОВС через зміст різних навчальних дисциплін [13]. Теорія поєднується з практикою, завдання ускладнюються і вимоги до швидкості та якості їх виконання збільшуються.

Вважаємо, що сьогодні забезпечення професійного спрямування фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в екстремальних умовах є педагогічною умовою формування професійної готовності цих працівників до такої роботи. Це вимагає додаткових досліджень у напрямку професіоналізації фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в екстремальних умовах.

Роботу виконано відповідно до наукової теми кафедри психології та педагогіки факультету з підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки та кримінальної міліції у справах дітей Харківського національного університету внутрішніх справ «Упровадження інноваційних педагогічних технологій у процес підготовки майбутніх правоохоронців» і пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2011–2014 рр., схвалених ученою радою ХНУВС від 27.12.2010 р.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи. Метою нашої статті є дослідження ефективності різних способів забезпечення професійного спрямування фізичної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ до роботи в

екстремальних умовах у процесі фізичного виховання. Завданнями статті є: 1) розкриття змісту впроваджені педагогічної умови в три різні способи; 2) виявлення ефективності цих способів у процесі варіативного педагогічного експерименту

Виклад матеріалу дослідження. Забезпечення професійного спрямування фізичної підготовки у майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах може здійснюватися у такі способи: 1. Через розробку спецкурсу щодо роботи працівника ОВС в екстремальних умовах: загального характеру і на основі спеціалізації при застосуванні активних і професійних методів навчання. 2. Через розробку окремих модулів в існуючих навчальних дисциплінах, які стосуються роботи працівника ОВС в екстремальних умовах, мова йде про різні блоки дисциплін з фізичного виховання, при застосуванні активних і професійних методів навчання. 3. Через проведення професійно спрямованої фізичної підготовки до роботи в екстремальних умовах в позааудиторний час. На основі аналізу праць з проблемами активізації пізнавальної діяльності (Т. Шамова, В. Лозова, Н. Половникова та ін.), аналізу світового досвіду підготовки правоохоронців до роботи в екстремальних умовах, наведеного вище, можемо виділити такі активні методи навчання, які доцільно застосовувати для надання професійної спрямованості підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах ми можемо класифікувати на: 1) *загально-дидактичні* (словесні, наочні, практичні (А. Коменський [7]) стимулювання і формування позитивної мотивації до навчання роботи в екстремальних умовах, організація навчально-пізнавальної діяльності; контролю і самоконтролю (Ю. Бабанський [2]); різні за характером діяльності, переважно проблемні методи навчання (В. Лозова [10]); 2) *професійні* (ділові ігри, моделювання, тренування, дослідницький, аналізу ситуацій, виконання нормативів, розв'язання професійних задач, case-study) [2, 5, 10, 13]; 3) *комплексні* (метод проектів, комплексні вправи, дослідницький метод) [12]. Певною мірою така класифікація активних методів навчання відбиває рівень складності підготовки майбутнього працівника ОВС до роботи в екстремальних умовах: базова підготовка, поглиблена підготовка, комплексна підготовка. Навчання може здійснюватися в лабораторних, спеціально створених умовах (аудиторія, полігон тощо) і в реальних ситуаціях (на практиці й при несенні служби), за навчальним планом і незаплановане, (яке вимагає інструктажу і наставництва офіцерів), у формі індивідуальної, парної, групової (в міні-групах, фокус-групах, групах для виконання проекту), фронтальної роботи.

Розглянемо впровадження різних способів забезпечення професійного спрямування фізичної підготовки у майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах. Нами було розроблено і впроваджено в практику підготовки майбутніх працівників ОВС Сумської філії ХНУВС для реалізації першого шляху забезпечення професійної спрямованості програма секції «Екстрим» з фізичного виховання, які доповнювали один одного. Метою спецкурсу було формування системи основних понять професійної готовності до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників ОВС, необхідність формування умінь і навичок для майбутньої практичної діяльності та усвідомлення впливу екстремальних умов на життя, здоров'я та якість роботи. Так, переважна більшість дослідників наголошує на необхідності поєднання фізичної підготовки та психологічної, що забезпечує саморегуляцію [1, 3, 4, 8, 9, 15], фізичної підготовки в напрямку швидкості, витривалості, спритності. Інші методика наголошують на формуванні стресостійкості [14], емоційної стійкості [14, 17], психологічної усталеності [18] й надійності [20]. Західний підхід ґрунтується на біхевіоризмі (стимул-реакція), командній і особистій відповідальності, фізичній і психологічній тренуваності [5, 11, 13]. Вважаємо за необхідне ознайомлювати студентів з усіма методиками і їх напрямками, а кожен вже обере для себе те, що йому найбільш підходить. Професійна спрямованість змісту семінарсько-практичних занять визначалась метою і завданнями спецкурсу, навчальним планом і поглиблювала знання студентів про готовність до роботи в екстремальних умовах. Семінарсько-практичні заняття будувалися на фаховому і загально-професійному спрямуванні лекцій, включали основний і варіативний матеріал, знання на практиці, вправи на засвоєння знань, їх застосування, самостійну роботу студентів.

Програма з секції «Екстрим» – це комплексне вирішення завдань фізичної, технічної, тактичної підготовки, формування змагального досвіду, контролю підготовленості та застосування спеціальних знань і вмінь в екстремальних умовах. Особливо важливою є орієнтація програми на формування життєвого досвіду студентів в екстремальних умовах, розвиток професійно важливих якостей: психологічної стійкості, стресостійкості, надійності, врівноваженості, саморегуляції, особистої безпеки працівників ОВС та забезпечення свого протистояння екстремальним умовам; засвоєння прийомів саморегуляції, звукової гімнастики, фізкультурних хвилюнок, фізкультпауз, ритмічної гімнастики, аутогенного тренування, медитативні вправи та формування вмінь і навичок застосовувати ці вправи в житті й у професійній діяльності.

Другим шляхом забезпечення професійної спрямованості фізичної підготовки майбутніх працівників ОВС став оновлений навчальний курс «Фізичне виховання» в напрямках: 1) елементи фізичного впливу, вводиться з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності. Цей елективний компонент має на меті озброєння студентів вміннями та навичками самооборони у процесі викладання навчальної дисципліни; 2) базовий компонент, що формує основи фізичної культури особистості майбутніх працівників ОВС відповідного рівня (легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри, лижний спорт, туризм, плавання тощо), сприяє розвитку сили, витривалості, швидкості, спритності, гнучкості, координації тощо. Нами були вдосконалені завдання з навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в напрямку фізичної підготовки до роботи в екстремальних умовах наступним чином: 1) до навчальних завдань з різних видів спорту додали: ознайомлення та застосування вправ до роботи в екстремальних умовах; 2) зміст навчальної дисципліни вдосконалили такими ІНДЗ, завданнями для самостійної роботи студентів з нашої проблеми: розвиток спеціальних якостей екстремального характеру з різних видів спорту, проаналізувати ці вправи; запровадження прийомів страхування та самострахування при виконанні вправ з фізичного впливу; ускладнення спеціальних вправ на час, для використання витривалості та особливостей впливу екстремальних умов на працездатність майбутнього працівника, його життя і здоров'я; удосконалення спеціальних вправ для підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах і використання необхідних їм для цього знань, умінь та навичок; використання комплексних вправ з гімнастики, легкої атлетики, лижних перегонів, плавання, рукопашного бою, туризму, спортивного орієнтування, спортивних та рухливих ігор, естафет.

План удосконаленої підготовки з дисципліни «Фізичне виховання», конкретизував його зміст з урахуванням професійної спрямованості підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах, який сприяє розвитку професійно важливих якостей особистості (витривалості, спритності, швидкості, сили, гнучкості тощо). Ми доповнили тематику завдань з «Легкої атлетики», «Гімнастика», «Плавання». Усі ці вправи виховують врівноваженість, стресостійкість,

стійкість студентів до роботи в екстремальних умовах. Для своєї навчальної програми з дисципліни «Фізичне виховання» ми застосовували також рекомендації з розвитку спеціальних якостей для фізичної підготовки працівників Служби безпеки України [16]. Основними засобами розвитку стійкості до кисневого голодування є пірнання в довжину, плавання, біг на короткі, середні та довгі дистанції; військово-прикладні рухливі навички – це доведення до автоматизму практичних дій, що виконуються відповідно до поставлених завдань. До основних військово-прикладних рухливих навичок належать: навички в пересуванні на лижах, подоланні перешкод, плаванні, рукопашному бою. Навички формуються й удосконалюються шляхом багаторазового повторення вправ [16]. На практичних заняттях ми використовували індивідуальний, фронтальний, круговий, змагально-круговий методи та застосовували способи переконання, прикладу, заохочення, змагання, впливу колективу.

Задача полягала в розвитку і вдосконаленні сили, швидкості, спритності, гнучкості, витривалості, які розкривають зміст фізичної підготовки та сприяють формуванню професійно важливих якостей працівника ОВС до роботи в екстремальних умовах. Проводилися виїзні заняття з фізичного виховання для застосування вмінь у нових та екстремальних умовах, у розкритті та застосуванні вивчених елементів та вправ, організація самостійної роботи на формування окремих компонентів через планування, контроль, (поточний, підсумковий). Метою організації самостійної роботи є навчання самостійному виконанню найпростіших рухових дій і правил безпеки та виховання в них бажання систематично займатися фізичними вправами. Індивідуальні навчально-дослідні завдання з фізичного виховання передбачали таку роботу: розробіть програму самодіагностики щодо фізичної підготовленості майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних ситуаціях (на вибір); розробіть комплекс вправ щодо підвищення рівня своєї фізичної підготовленості до роботи в екстремальних умовах (на вибір); розробіть комплекс вправ на відновлення після роботи в екстремальних умовах (на вибір одна з умов); розробіть комплекс вправ на підготовку до роботи в комплексі екстремальних умов; розробіть програму самомотивації власної фізичної підготовки до роботи в екстремальних умовах. Самостійна робота з фізичного виховання над теоретичним матеріалом передбачала підготовку рефератів, методичних рекомендацій для себе і своїх однокурсників щодо протистояння впливу екстремальним умовам (однієї на вибір чи їх комплексу) засобами фізичної культури. Професійна спрямованість підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах передбачала роботу секцій (за бажанням студентів): легка атлетика, туризм, міні-футбол, плавання, лижні гонки, рукопашний бій, спортивне орієнтування, атлетична гімнастика. Їх особливістю є добровільність участі студентів у них та поглиблена підготовка за обраним напрямком в галузі екстремальних умов.

Професійна спрямованість підготовки виховної роботи до екстремальних умов здійснювалася через фізичне виховання та виховну роботу в гуртожитку. З цією метою нами було організовано і проведено такі заходи: роботу лекторію «Правовий всеобуч молоді» з метою поширення правових знань про роботу міліціонера в екстремальних умовах, необхідність спеціальної підготовки до неї серед студентів; виховний захід «Пам'ять наша – буде вічна» з ветераном Великої Вітчизняної війни; уроки духовності «Вчимося жити у мирі та злагоді» за участю служителів православної церкви; у рамках лекторію «Молодь – за здоровий спосіб життя» проводилися тренінги формування окремих компонентів готовності (саморегуляція, врівноваженість, надійність тощо); проводилися військово-спортивні свята: «Смуга перешкод», «Цивільний захист», змагання з військово-прикладних видів спорту, армреслінгу, поліатлону, естафет, туристичного зльоту в ускладнених і невизначених умовах, з комбінацією впливу різних екстремальних умов. Усі заходи проводилися з метою формування готовності до роботи міліціонера в екстремальних умовах, зростання у студентській молоді соціальної активності та відповідальності за доручену справу, формування здорового способу життя, виховання у студентській молоді свідомого ставлення до свого здоров'я як найвищої соціальної і професійної цінності, для розвитку внутрішньої потреби у здоровому способі життя, зміцнення фізичного і психічного здоров'я.

Результати дослідження. Дискусія. Експериментальна робота з забезпечення професійного спрямування фізичної підготовки майбутніх працівників ОВС наведено в табл. 1, що доводить різну ефективність шляхів її забезпечення. Критерієм було обрано операційний критерій, а його показниками – вміння самозахисту та вміння саморегуляції як взаємопов'язані та такі, що забезпечують перемогу в екстремальних умовах при інших рівних умовах. Виявлено, що проведений педагогічний експеримент вплинув на вміння саморегуляції у студентів: на високому рівні вони зросли найбільше на +15,0% у перший спосіб, а на середньому рівні відбуваються найзначніші зміни. При цьому інші способи також привели до позитивної динаміки показника, але меншою мірою.

Таблиця 1

Динаміка приросту показників операційного критерію

Групи	ЕГ1 ос. (20 осіб), %; осіб			ЕГ2 ос. (22 особи), %; осіб			ЕГ3 ос. (24 осіб), %; осіб			КГ ос. (21 осіб), %; осіб		
	Дані констатувального етапу	Дані підсумкового етапу	Приріст	Дані констатувального етапу	Дані підсумкового етапу	Приріст	Дані констатувального етапу	Дані підсумкового етапу	Приріст	Дані констатувального етапу	Дані підсумкового етапу	Приріст
Саморегуляція												
Високий	30,0	45,0	+15,0	18,2	27,3	+9,1	20,8	29,2	+8,4	14,3	19,0	+4,7
Середній	40,0	45,0	+5,0	45,5	50,0	+4,5	41,7	45,8	+4,1	47,6	52,4	+4,8
Низький	30,0	10,0	-20,0	36,3	22,7	-13,6	37,5	25,0	-12,5	38,1	28,6	-9,5

Самозахист												
Високий	40,0	65,0	+25,0	22,7	31,8	+9,1	16,7	29,2	+12,5	23,8	28,6	+4,8
Середній	30,0	20,0	-10,0	36,4	45,5	+9,1	37,5	41,6	+4,1	42,9	47,6	+4,7
Низький	30,0	15,0	-15,0	40,9	22,7	-18,2	45,8	29,2	-16,6	33,3	23,8	-9,5

Приріст вміння прийомів самозахисту відбулося найбільше такою у перший спосіб (+25%), а на середньому рівні приріст є негативним і становить -10,0%. Це пояснюється тим, що студенти з середнього та низького рівнів перейшли на високий рівень. Інші способи теж довели свою ефективність, але меншою мірою в тому ж порядку – другий, потім перший способи. Це свідчить про перевагу за всіма показниками саме секції «Екстрим» при застосуванні активних і професійних методів навчання. Інші способи не мали такого поєднання мотивації з стимулюванням в напрямку бажаної мети, що і забезпечило такі результати.

ВИСНОВКИ. Професійна спрямованість процесу фізичної підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах можливе в таких варіантах: 1) в окремих нових інтегрованих спецкурсах, використанні активних і професійних методів навчання; 2) в нових модулях існуючих дисциплін, зміни в робочих програмах окремих навчальних дисциплін; використанні активних і професійних методів навчання; 3) надання професійної спрямованості виховній і позааудиторній роботі зі студентами, відпрацювання надійності в позааудиторний час на тренуваннях в секціях, самовиховання в сфері фізичної культури. Результати забезпечення професійної спрямованості фізичної підготовки майбутніх працівників ОВС в експериментальній роботі довів, що кращий приріст за операційним критерієм був за першим способом впровадження педагогічної умови.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ у даному напрямку. Нами передбачена експериментальна перевірка цієї педагогічної умови через інші напрямки підготовки майбутніх працівників ОВС до роботи в екстремальних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александров Д. О. Юридична психологія: підручник / [Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко та ін.; заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсєєва]. – [Вид. 2-е, доопр. та доп.] – К.: КНТ, 2008. – 352 с.
2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи / С. С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Дикая Л. Г. Психология саморегуляции функционального состояния субъекта в экстремальных условиях деятельности: дис. ... док. психол. наук: 19.00.03 / Л. Г. Дикая.; Рос. акад. наук, Ин-т психологии. – М.: 2002. – 342 с.
5. Карякин Б. П. Самозащита / Б. П. Карякин. – М.: Советский спорт, 1993. – 159 с.
6. Кириченко І. Г. Психологічні та організаційно-методичні проблеми адаптації молодих працівників-випускників ВНЗ МВС України до службової діяльності: Методичні рекомендації / І. Г. Кириченко, В. В. Конопльов. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2000. – 36 с.
7. Коменский Я. А. Великая дидактика, избранные педагогические сочинения. – М.: Учпедгиз, 1955. – 655 с.
8. Конопкин О. А. Психическая саморегуляция произвольной активности человека. Структурно-функциональный аспект / О. А. Конопкин // Вопросы психологии. – 1995. – № 1. – С. 5–12.
9. Криволапчук В. О. Тактика дій працівників міліції у типових та екстремальних ситуаціях під час виконання службових обов'язків із охорони громадського порядку: навч.-метод. посіб. / В. О. Криволапчук, А. С. Васильєв. – К.: ВПЦ МВС України, 2006. – 133 с.
10. Лозова В. І. Педагогіка. Розділ «Дидактика»: навч.-метод. посібник для викладачів, аспірантів, студентів пед. ін.-в, учителів шкіл / В. І. Лозова, П. Г. Москаленко, Г. В. Троцько. – К.: ІСДОУ, 1993. – 140 с. – С. 36–55.
11. Обеспечение личной профессиональной безопасности сотрудников ОВД: Учеб.-метод. пособ. – М., 2000. – 32 с.
12. Пліско В. І. Теоретичні і методичні засади формування готовності працівників правоохоронних органів до діяльності в умовах екстремальних ситуацій: дис. ... док. пед. наук: 13.00.04 / Пліско Валерій Іванович; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. – 475 с.
13. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров: учеб. пособ. / А. С. Якубов, С. В. Асямов, А. А. Таджикиев, Д. М. Миразов. – Ташкент: Академия МВД Республики Узбекистан, 2010. – 452 с.
14. Профілактика та подолання синдрому «професійного вигорання»: тренінг для педагогічних працівників / авт. – упоряд. Л. В. Зюман. – Кременчук, 2011. – 52 с.
15. Рибалко Л. С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект): моногр. / Л. С. Рибалко. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2007. – 443 с.
16. Наказ Служби безпеки України про затвердження інструкція з організації фізичної та вогневої підготовки в Службі безпеки України № 369 від 06.07.2010. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.09. 2010 р. за № 792/18087
17. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посіб. у двох томах/ кол. авт.: О. М. Бандурка, О. І. Бандурка, В. О. Брижик [та ін.]; за заг. ред. О. М. Бандурки, К. Б. Левченко, І. М. Трубавіна. – Х.: Права людини, 2013. – Т. 2. – 204 с.
18. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: навч.-метод. посіб. / за ред. К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної, І. І. Цушка. – К.: ФОП «Чальцев», 2008. – 384 с.
19. Сущенко О. Г. Развитие творческой активности будущего учителя в учебной деятельности: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук: спец. 13.00.01. «Теория и история педагогики» / О. Г. Сущенко. – Волгоград, 1993. – 18 с.
20. Шевченко В. Є. Психологічний аналіз методологічних підходів до забезпечення професійної надійності і боєздатності військовослужбовців Збройних сил України / В. Є. Шевченко, В. В. Опанасенко, В. В. Маслюк, М. А. Остапенко, Н. В. Новосельська // Військ. медицина України. – 2005. – Т. 5, № 1. – С. 38–41.

REFERENCES

1. Aleksandrov D. A. Legal psychology: textbook. [D. A. Alexandrov, V. G. Androsiuk, L.I. Kazmirenko etc.; Society. ed. L. I. Kazmirenko, E. M. Moses]. [Ed. 2 is doopr. and add.]. С. : CST, 2008. 352 p.
2. Babanskii Y. K. Teaching methods in a modern comprehensive school. Y. K. Babanskii. М. : Education, 1985. 208 p.
3. Vitvytska S.S. Basics Pedagogics. S. S. Vitvytska. K. : Center textbooks, 2003. 316 p.
4. Wild L. G. Psychology self-functional state of the subject in extreme conditions: Dis. ... Doc. psychol. Sciences: 19.00.03. A. L. Wild T.; Ros. Acad. Sciences, Institute of Psychology. М. : 2002. 342 p.
5. 122 Karjakin B. P. Self-Defense. B. P. Karjakin. М. : Soviet Sport, 1993. 159 p.
6. Купыченко І. Г. Психологічні та оцінювальні методичні проблеми адаптації молодих працівників вищих навчальних закладів України до службової діяльності: Рекомендації. І. Г. Купыченко, В. В. Коноплов. К. : National Academy of Internal Affairs of Ukraine, 2000. 36 p.
7. Comenius J. A. Great didactics, pedagogical writings favorites. М. : Uchpedgiz, 1955. 655 p.
8. Konopkin O. A. Psychic Self-Regulation any human activity. Structural and functional aspect. O. A. Konopkin. Questions of psychology. 1995. № 1. S. 512.
9. Kryvolapchuk V. A. Tactics police in typical and extreme situations while performing official duties of public order: Teach method. guidances. V. A. Kryvolapchuk, A. Vasiliev. K. : CUP MIA of Ukraine, 2006. 133 p.
10. Lozovaja V. I. Pedagogy. Section "didactics": Teach method. manual for teachers, graduate students ped. in-in, school teachers. V. I. Lozovaja, P. G. Moskalenko, G. V. Trotsky. K. : ISDOU, 1993. 140 p.
11. Ensuring personal professional security staff ATS: Ucheb. method. Benefits. М., 2000. 32 p.
12. Plisko V. I. Theoretical and methodological principles of formation of readiness of law enforcement officers to work in extreme situations: Thesis. ... doc. ped. Sciences: 13.00.04. Plisko Valery; National Academy of Internal Affairs of Ukraine. K., 2004. 475 p.
13. Police 226 foreign countries: the system of organization and experience of professional training: Proc. benefits. A. Yakubov, S. V. Asyamov, A. A. Taj, D. M. Miraz. Tashkent Academy of Ministry of Internal Affairs, 2010. 452 p.
14. Prevention and poverty syndrome "burnout": training for teachers. bus. Compilation. L. Zyuman. Chisinau, 2011. 52 p.
15. Rybalko L. S. Metodoloho theoretical foundations vocational teacher self-future teachers (acmeological aspect): monograms. L. S. Rybalko. Brussels: ZSMU, 2007. 443 p.
16. Decree Security Service of Ukraine on approval instruction of physical and fire training in the Security Service of Ukraine № 369 from 06.07.2010. Registered with the Ministry of Justice of Ukraine 10.09. 2010 by № 792/18087
17. Social and corrective work with people who commit domestic violence. Teach method. guidances. in two volumes. count. auth. : O. M. Bandurka, A. I. Bandurka, V. A. Brizhik [et al.]; by the Society. ed. A. Bandurka, K. B. Levchenko, I. N. Trubavina. Н. : Human Rights, 2013. Vol. 2. 204 p.
18. Socio-pedagogical and psychological work with children of migrant workers: Teach method. guidances. Ed. B. K. Levchenko, I. Trubavinoyi, I. I. Tsushko. Individual K. : "Chaltsev", 2008. 384 p.
19. Sushchenko OG Development of creative activity of the future teacher in educational activity: Author. dis. on soisk. scholar. step. cand. ped. Sciences: spec. 13.00.01. "Theory and History of Pedagogy". O. G. Sushchenko. Volgograd, 1993. 18 p.
20. Shevchenko V. E. psychophysiological analysis of methodological approaches to occupational safety and combat readiness of the Armed Forces of Ukraine. V. E. Shevchenko, V. V. Opanasenko, V. V. Maslyuk, M. A. Ostapenko, N. V. Novoselskaya. Troops. Medicine Ukraine. 2005. T.5, № 1. 3841 p.

Блават Оксана

Національний університет «Львівська політехніка»

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ІНТЕГРАЛЬНА ВИВІРКА ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ У СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Розглянуто питання контролю фізичної працездатності у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп. Представлено дослідно-експериментальну інтегральну характеристику її динаміки студентів різних нозологій під впливом експериментальної технології контролю у їхньому фізичному вихованні. Інформація емпіричного дослідження підтверджує практичну дієвість розробленої технології й ефективність її впливу на функціональний стан організму студентів з відхиленнями у стані здоров'я. Отримані у ході дослідження дані є підґрунтям ефективною взаємодії суб'єктів навчально-оздоровчого процесу фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп у формі особистісно-орієнтованої антропної технології.

Ключові слова: студент, спеціальна медична група, контроль, фізична працездатність.

Блават Оксана. Опытно-экспериментальная интегральная выверка физической работоспособности в системе контроля студентов специальных медицинских групп. Рассмотрены вопросы контроля физической работоспособности в физическом воспитании студентов специальных медицинских групп. Представлено опытнo-экспериментальная интегральная характеристика ее динамики студентов разных нозологий под влиянием экспериментальной технологии контроля в физическом воспитании. Информация эмпирического исследования подтверждает практическую действенность разработанной технологии и эффективность ее влияния на функциональное состояние организма студентов с отклонениями в состоянии здоровья. Полученные в ходе исследования данные являются основой эффективного взаимодействия субъектов учебно-оздоровительного процесса